

Shell moet binnen tien jaar de CO₂-uitstoot bijna halveren, zo luidt de scherpe uitspraak van de Haagse rechtbank. Eerder benoemde accountant EY de klimaatverandering en energietransitie als aandachtspunt bij de controle van het olie- en gasbedrijf. Is Shell de eerste van velen? Een nieuwe duurzaamheidsrichtlijn zet druk op de ketel.

TEKST MARC SCHWEPPE BEELD ANP

Als er één schelp over de dam is...

Accountant EY benoemde in de controleverklaring de mogelijke financiële impact van klimaatverandering en energietransitie als *key audit matter*, bij de controle van cliënt Shell. *“The audit risk is that critical accounting estimates or judgments do not reflect material climate risks and could, as a result, mislead investors.”*

Stond er dat Shell een onjuiste voorstelling van zaken gaf? Eigenlijk niet: *“We reported to the Audit Committee that we did not see any evidence that Shell’s balance sheet overstated assets or understated liabilities.”* Maar simpelweg klimaatverandering en energietransitie als belangrijk aandachtspunt in de controle benoemen is al genoeg. “Het laat zien dat de financiële wereld steeds scherper kijkt naar de plannen van het concern”, aldus Milieudefensie in de Volkskrant, over de stellingname van de accountant. Dick de Waard, hoogleraar accountancy aan de Rijksuniversiteit Groningen, stelt in Trouw: “Wat het team van EY eigenlijk zegt is: Wij zien al die dure activa en installaties voor olie en gas op de balans staan. Die vertegenwoordigen een waarde, wat gebeurt daarmee onder invloed van klimaatverandering en het beleid om dat tegen te gaan?”

Follow This

Na de berichtgeving over de rol van de accountant, begin april, volgt medio mei de aandeelhoudersvergadering van Shell. Actiegroep *Follow This*, die al sinds 2016 het bestuur van Shell oproept om meer te investeren in zonne- en windenergie en afscheid te nemen van olie en gas, krijgt van dertig procent van de aandeelhouders steun voor een motie om het concern sneller te laten vergroenen. Niet genoeg, maar vijf jaar eerder was dat nog geen drie procent. Tegelijk met de AvA van Shell verschijnt bovendien het rapport *Net Zero by 2050* van het Internationaal Energie Agentschap, dat wil dat de hele olie- en gasindustrie stopt met het zoeken naar nieuwe bronnen.

Een week later, op 26 mei, doet de rechtbank in Den Haag er een flinke schep bovenop. Shell moet de CO₂-uitstoot die het veroorzaakt in hoog tempo drastisch verlagen. Uiterlijk in 2030 moet de uitstoot met 45 procent zijn verminderd ten opzichte van het niveau van 2019; een harde resultaatverplichting. De zaak is aangespannen door Milieudefensie, met steun van organisaties als Greenpeace en de Waddenvereniging en van ruim 17.000 burgers. De uitstoot van broeikasgassen draagt bij aan de opwarming van de aarde en daar moet Shell iets tegen doen, aldus de rechters.

Het statement van EY in de controleverklaring dat “we were satisfied with management’s assertion that no provision should currently be made in respect of climate change-related litigation” is alweer ingehaald door de tijd.

Revolutionair

De uitspraak van de rechtbank is een wereldwijd unicum en de media schrijven zich de vingers blauw. “Revolutionair”, meent Ed Nijpels, voorzitter van het Klimaatberaad, tegenover het FD. “Voor het eerst houdt de rechter een bedrijf aan afspraken die niet door het bedrijf zelf, maar door landen zijn gemaakt.” De rechter wijzigt “de rolverdeling tussen multinationals en samenleving”, schrijft NRC.

‘Voor het eerst houdt de rechter een bedrijf aan afspraken die niet door het bedrijf zelf, maar door landen zijn gemaakt.’

CSRD-RICHTLIJN

De Europese Commissie heeft op 21 april 2021 een serie maatregelen goedgekeurd in het kader van de zogenaamde *Green Deal*. Belangrijk onderdeel van de maatregelen is de *Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)*, een nieuwe (concept-)richtlijn op het gebied van duurzaamheidsrapportage. Daarmee worden bestaande regels, eerder ingevoerd bij de richtlijn niet-financiële rapportage (NFRD), herzien en versterkt.

In de praktijk betekent dit dat straks zo’n vijftigduizend bedrijven in de EU zich aan gedetailleerde EU-normen voor duurzaamheidsrapportage moeten houden. De huidige voorschriften hebben betrekking op circa elfduizend bedrijven. De Europese Commissie mikt al op invoering van de nieuwe verplichtingen per boekjaar 2023.

Het rommelt bij Exxon Mobil en Chevron, maar ook andere bedrijven zetten zich schrap. Want de uitspraak gaat verder dan olieconcerns en het klimaat alleen. Het standpunt van de rechter dwingt ondernemingen “zich stelselmatig te bezinnen op de verhouding tussen de waarde die zij onttrekken en de waarde die zij creëren voor zichzelf, medewerkers, aandeelhouders, de samenleving en de natuur”, zo wordt gesteld. Alleen zorgvuldig financieel beheer is niet langer genoeg, er moet ook worden gekeken naar de gecreëerde en de onttrokken sociale waarde en milieuwaarde. De cfo moet zich daarom gaan ontwikkelen tot *chief value officer*, valt in een FD-opiniestuk te lezen.

Met de billen bloot

Vrijwel tegelijkertijd presenteert de Europese Unie eind april een nieuwe richtlijn voor duurzaamheidsinformatie, de *Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)*. Volgens hoogleraar externe verslaggeving en PwC-partner Arjan Brouwer: “De belangrijkste verandering in de externe verslaggeving sinds de invoering van IFRS. En misschien zelfs belangrijker dan dat.”

De CSRD-richtlijn is onderdeel van de Europese Green Deal en het EU *Sustainable finance action plan*, gericht op duurzamer opereren van ondernemingen en dito financiering. “Bedrijven kunnen straks niet langer shoppen in de data die ze over duurzaamheid rapporteren, maar moeten op cruciale punten met de billen bloot”, aldus Nicolette Loonen, partner bij TOSCA (Tribe of Sustainability Change Agents) in het FD. “Voor elk beursfonds is er een waslijst aan zaken die nu niet in het jaarverslag staan, maar er op basis van de CSRD straks wel in moeten.”

Volgens Arjan Brouwer is het bij de nieuwe richtlijn zaak om te zorgen dat zowel de rapportage als de assurance daarbij vanaf het eerste jaar van het niveau is dat de maatschappij ervan mag verwachten. “Daar hebben accountants niet alleen een verantwoordelijkheid te nemen, maar ook een groot belang bij.”

